

RECENZIE

FILOZOFIA PRE BUDÚCNOSŤ (Philosophy for the Future: The Quest of Modern Materialism. Ed. by Roy Wood Sellars, V. J. McGill, Marvin Faber New York, The Mac-Millan Company 1949, strán 657).

Prilichavý názov pre knihu, venovanú problémom materialistickej filozofie, ako sa dnes javia niektorým materialisticky orientovaným západným mysliteľom vo svetle najnovších vedných objavov a teórií.

Kniha je kolektívnym dielom 27 autorov, filozofov-prirodovedcov, vo väčšine prípadov anglosaského pôvodu. Medzi nimi sú aj takí známi myslitelia, ako Roy Wood Sellars, Benjamin Farrington, MacGill, S. B. S. Haldane, M. Farber, L. Infeld, S. O. Bernal, M. Cornforth a i. Značná časť z nich pôsobí dnes na amerických a anglických vysokých školách a vo vedeckých inštitúciách. Všeobecne ju možno charakterizovať ako významný a podnetný pokus o riešenie základných filozofických otázok v oblasti dejín filozofie, prírodnej filozofie, etiky, sociológie na širokej platforme materialistického svetonáhľadu, ku ktorému sa autori hlásia. Vyšla už roku 1949, žiaľ, v našich verejných knižniciach ešte stále chýba, hoci by sa jej potešil nejednen vedecký pracovník v oblasti filozofie a prírodných vied. Bude sa treba vážne zamyslieť nad nedostatočným prísunom pokrokových kníh, najmä zo Západu, ak to myslíme vážne s potrebou vytvorenia širokého spoločného frontu pokrokových síl a vzájomnej spolupráce v boji proti idealizmu vo vede a filozofii i v úsilí o ďalšie rozvíjanie materialistického učenia.

V úvode vydavateľa publikácie (Sellars, McGill, Farber) vysvetľujú pohnútky, ktoré ich viedli k takému závažnému podujatiu. Rast modernej vedy a techniky, nové vedecké objavy presvedčivo ukazujú rastúcu prevahu materializmu pred idealizmom všetkých od-tienkov. Súčasne však upozorňujú na nástojeivú potrebu prekonať nedostatky a chyby starších materialistických koncepcií a vypracovať gnozeologické i metodologické základy filozofického materializmu, tesne spojeného s modernou vedou. Proti starému materializmu kladú dôraz na *moderný materializmus*, ktorého základné princípy a kategórie by mali oporu v súčasnej vede a ktorý by bol v súlade s hľadiskami, predstavami i ambíciami dnešného človeka. Z dobre známych dôvodov sa nepridávajú termínu dialektický materializmus, aj keď mnohí autori riešia otázky v súlade s všeobecnými tézami dialektického materializmu.

Kniha je tematicky rozdelená do troch častí. Prvá časť obsahuje štúdie z dejín materialistickej filozofie. Známy B. Farrington podáva rozbor Demokritovej a Epikurovej filozofie a kritiku Platónovej filozofie. Americký historik Christopher Hill píše v ďalšom článku o Hobbesovi a anglickom politickom myslení. Holandský filozof H. J. Poos sa zase zaoberá v kratšej štúdii materializmom 19. stor.; pozoruhodný, aj keď viac všeobecný rozbor filozofického učenia Hegla, Marxa a Engelsa nachádzame v článku francúzskeho mysliteľa Augusta Cornu.

Druhá časť knihy je venovaná gnozeologickým problémom materialistickej filozofie, kľúčovým problémom prírodnej filozofie a vedeckým základom moderného svetonáhľadu, ktorý stavia na materialistických princípoch. Z pozoruhodných štúdií možno uviesť: *Materializmus a ľudské poznanie* od Roy Wood Sellarsa, v ktorej sa bývalý prívrženec kritického realizmu prikláňa k materializmu. *Kategória substancie* od E. J. Nelsona, *Matematika* od

známeho amerického marxistického vedca Dirka S. Struika. *O štruktúre nášho vesmíru* napísal známy poľský vedec a spolupracovník A. Einsteina L. Infeld. Anglický učenc S. B. Haldane píše o spolupúčnosti fyziky, chémie a biológie. Americký sociológ Bernhard S. Stern má štúdiu *Niektoré aspekty historického materializmu*. Z ďalších možno uviesť *Etnologická teória* od L. A. White, *O niektorých tendenciách v modernej ekonomickej teórii* od londýnskeho profesora ekonómie Mauricea Dobba, *Materialistická teória merania* od C. Westa Churchmana a i.

V tretej časti sa stretávame so štúdiami, venovanými kritike čelných idealistických smerov v súčasnej západnej filozofii (*Logický empirizmus* od M. Corfortha, *Pragmatizmus a fyzikálny svet* od G. P. Congera a i.).

Napriek tomu, že knihe chýba jednoznačná vedecko-materialistická a marxistická orientácia, že sa niektorí autori nie dost jasne a presvedčivo distancujú od idealistických smerov (najmä realizmu a pozitivizmu) dokonca aj obhajujú ich niektoré tézy, treba ju považovať za dôležitý pokus o upevnenie materializmu v západných krajinách, o rozpracovanie kľúčových problémov tejto filozofie, ktorej, ako naznačuje sám nadpis knihy, patrí budúcnosť.

J. Bodnár